

Den tveklösa

Fritänkaren

Nr. 176 April 2009

Sjuttonde årgångens femte nummer.

Innehåll i detta nummer:

Ur det senaste i Shakespearedebatten (106)	2
Den skamliga behandlingen av Hector Berlioz	4
Musikinsändare (<i>forts.</i>)	7
Min vän Ahasverus, del 87: <i>Albert Schweitzer</i>	7
Ett fåtal sedda filmer	9
Kalender, april 2009	11
Resan hem, del 11 : <i>Resan hem</i> (avslutning)	11
Den lugna stormresan, del 5: <i>Vidare österut, längre bort och högre upp</i>	12
Kanonresan, del 15 : <i>Sista dagen i frihet</i> (avslutning)	14
Resan till Zanskar, del 17: <i>Sista dagarna i Leh</i>	15
Nya lektioner i Zanskar, del 7: <i>Zanskar, första dagen: Stagrimo och Karsha</i>	16
Om vår utgivning på Vulkanförlaget	18
Den stora strulsäsongen	18
Försök till summering av det tibetanska problemet (<i>än en gång...</i>)	19

Fritänkaren ägnar sig mest åt litteratur, musik, film, politik, filosofi, religion och resor men även åt annat. Den är inte på något sätt anknuten eller ansluten till någon ideologi eller åskådning av vad slag det vara månne, utan tar tvärtom avstånd från varje institution som kräver okritisk underkastelse, och är helt oberoende humanistisk.

Beteckningen *Fritänkare* är ursprungligen tysk och står för person som i religiösa och ideologiska frågor inte erkänner någon auktoritet och därför är kritisk och avståndstagande mot alla religiösa och ideologiska institutioner och framför allt deras eventuella dogmatik.

Redaktion : C. Lanciai, Ankargatan 2 A, 414 61 Göteborg, tel. 031-247887.

Postgiro : 621 39 94 – 4 ("Fritänkaren", C. Lanciai)

Årsprenumeration: 250 kr (även i Danmark och Norge; i Euroland: 30 Euro)

Tvåårsprenumeration : 350 kr (40 Euro)

Avgifterna har inte höjts på över 6 år.

I Finland kan avgifter insättas på *Aktia bank*, kontonummer 405510-667802 (avgiftsfritt).

IBAN-nummer för folk som eventuellt vill betala prenumeration även från annat utland:

SE37 5000 0000 0500 7297 2165

Bic-code: ESSESESS

Redaktionsslut för detta nummer : 31.3.2009

Copyright © C. Lanciai med medarbetare

Letnany 200

Det nästsenaste numret av *Fritänkaren* finns numera alltid tillgängligt på nätet jämte andra skrifter:

<http://hem.fyristorg.com/aurelio>

www.fritenkaren.se

e-post-adress : clanciai@yahoo.co.uk

WSN 1652-0122

Ur det senaste i Shakespeare-debatten (106)

De mest aggressiva "anti-stratfordianerna" har i regel varit oxfordianer, varför man måste ställa frågan hur earlen av Oxford har kunnat vinna en sådan status bland Shakespearefantaster.

Det går inte att bortförklara honom. Knappt något finns bevarat av honom, medan hans personlighets inflytande och betydelse för Shakespearedramatiken är oavvislig. Åtminstone "Lika för lika" och "Hamlet" har otvetydiga och oförnekliga Oxfordporträtt att uppvisa, vilka båda dramer kan ha fått sin slutgiltiga formulering just vid den gamle skådespelarearlens död 1604. Hamletdramat existerade redan åtminstone på 1580-talet, det finns till och med en tysk version av en "Ur-Hamlet" som kan ha uppförts av tyska och engelska skådespelare vid det danska hovet i Helsingör vid Kronborgs slotts invigning 1585, där Oxfords blivande svärson William Stanley, den sjätte earlen av Derby, och även Christopher Marlowe kan ha deltagit, (just den tiden var han frånvarande från universitetet i Cambridge,) och av någon outgrundlig anledning påträffades Shakespeares dödsmask i Tyskland och ej i England. Det finns ingen anledning att betvivla att den dödsmasken är äkta. Den tyska kringvandrande teatersällskapsaktiviteten var synnerligen livlig fram till det 30-åriga krigets utbrott 1618, och engelska skådespelartrupper och medlemmar deltog gärna däri. Ämnet är lika outtömligt som outforskligt i sin vidlyftighet.

Oxford var även intimt förknippad med Wiltonaktiviteterna, Mary Sidneys litterära hov efter brodern Philip Sidneys förtidiga frånfälle efter att ha skapat Shakespearesonetten, där också Francis Bacon förekom och till och med Christopher Marlowe kan ha förekommit som page medan Giordano Bruno var där. Den enda av alla i Shakespearegänget som Oxford definitivt inte hade någon koppling till alls var William Shaksper. Därav följer den logiska konsekvensen, att oxfordianerna är de mest obevekliga och oförbätterliga "anti-stratfordianerna".

Det är även troligt att Oxford var den som tog sig an Marlowes första pjäs och satte upp den, den förlorade "Skanderbeg" om en albansk upprorsledare mot turkarna. Det råder litet tvivel om att "En midsommarnattsdröm" skrevs för och uppfördes vid Oxfords dotters bröllop med William Stanley 1595, där Theseus kan förmodas vara ett sannskyldigt porträtt av Stanley.

Vem var då denne Oxford, som förekommer överallt i bakgrunden till Shakespeare och troligen var den avgörande initiativtagaren och grundaren av hela det engelska teaternväsendet, som dock inte lämnat en enda bevislig pjäs efter sig, medan hur många som helst kan spåras tillbaka till någon okänd grundidé från just honom? Han var en vittberest och temperamentsfull äventyrare av stora känslor och dynamisk energi men utan social begåvning. Han var en av drottning Elisabets första favoriter, men han gjorde konsekvent mest bara bort sig vid hovet och drog sig pinsamt medveten därom definitivt med tiden bort från allt mänskligt umgänge för att under sina sista tio år leva mer eller mindre i misär – han var en oförbätterlig slösare, han föddes en av Englands rikaste män och dog som dess kanske fattigaste adelsman, fastän hans familj hörde till landets äldsta och ädlaste. Bacon gjorde vad han kunde för att hjälpa sin kusin, och drottningen slutade aldrig att hjälpa honom ekonomiskt, men när hon var borta kunde ingenting längre hjälpa honom.

Vi kommer aldrig att kunna definiera vidden av hans betydelse för "Shakespeare"-fenomenet och dess utveckling, och det enda egentligen vi kan veta säkert därom är att den går inte att förneka.

Ur ett brev till en kollega:

”Beträffande Shakspere är ungefär summan av alla debatter om saken den, att, ju mindre sagt om Shakespeare, desto bättre. Om monumentet och dess skumma inskription har det ofta framhållits, att man med en smula arbete kan komma fram till vilken tolkning som helst – det har väl framkommit hundratal redan. En fråga som oxfordianer aldrig kommer undan är, vem som skrev Shakespeare efter 1604. Jag är övertygad om att Oxford kan ha skrivit hur många pjäser som helst under sin glans dagar, men tyvärr har ingen överlevt, och Shakespearesamlingen har inte redigerats förrän när både Oxford och Shakspere var döda. Det mest sannolika är, att många av Oxfords pjäser under årens gång samlat på sig mer och mer tillskott, varje pjäsförfattare på den tiden ville ju ha sitt ord med i varje pjäs, (– glöm inte att ex. Thomas Heywood framhöll att han medarbetat i över 200 pjäser,) medan den typiska högtravande klangsköna blankversen inte fanns före *Tamburlaine*.

Nåväl, jag ska inte ansätta dig mera med den ocean av argument som finns, man kan ju ösa till döddagar utan att egentligen komma någon vart alls (vilket den 200-åriga Shakespearedebatten hittills visar, hur tvärsäkra somliga än varit på antingen Bacon eller Oxford eller någon annan, medan just tvärsäkerhet är den värsta fallgrop som finns,) och risken är att Shakespearedebatten inte alls fortsätter i Fritänkaren, då den vållat så upprörda känslor, då majoriteten alltid anser sig nonchalerad (då de flestas kandidat aldrig upphöjs som den enda rätta), och somliga har till och med hotat med risk för hjärtinfarkt inför icke önskvärda upplysningar. Om det kommer fram nya fakta är dessa naturligtvis intressanta, och innan någonting är bevisat förblir tyvärr tendensen den, att varje kandidats anhängare stenhårt håller fast vid sin kandidat under vägran att gå in i andra rum av det oöverskådliga spökslottet...”

Andra läsare har uppfattat fallet som ett fall av plagiarism. Vårt svar:

”Jag tror inte att det handlade om plagiarism utan snarare om en nödvändighet. Jag tror inte att Marlowe/Shakespeare-kopplingen någonsin hade etablerats om de inte kommit överens om saken. Kom ihåg, att Marlowes poem ”Hero och Leander” och Shakespeares ”Venus och Adonis” är tvillingar, skrivna ungefär samtidigt som om ”båda” diktarna kunnat det andra utantill, medan Marlowes poem registrerades under våren 1593 och det första ”Shakespeare”-poemet kom ut bara en kort tid efter Marlowes avgång. Det är högst troligt att de träffade en överenskommelse, då ”föreställningen måste fortsätta” även om huvuddiktaren måste avvaras åtminstone till namnet. Som jag sade, Shakspere gjorde ingenting själv för att marknadsföra sin prestige, det gjordes inte förrän efter hans död och då bara av Ben Jonson, som hade honom att tacka för sin karriär och framgång. Sålunda kan Shakespeare-firmanamnet betraktas som bara en nödvändig formalitet – det måste finnas något namn bakom produktionerna, och Will Shakspere var tillräckligt pålitlig som affärsman och skådespelare för att man skulle kunna lita på att han ställde upp med att hålla skenet uppe. Och han var diskret och hänsynsfull nog att stilla dra sig tillbaka efter att Sonetterna publicerats.”

Jag antar att vad vi alla väntar och hoppas på är något slutgiltigt bevis för att antingen Shakspere skrev Shakespeare eller att någon annan gjorde det, särskilt då något definitivt tecken på liv hos Marlowe efter hans fingerade eller verkliga död. Till dess kommer vi aldrig ifrån vare sig skäliga tvivel beträffande hans död eller liv efter 1593 eller beträffande W. Shaksperes antagna författarskap.

Den skamliga behandlingen av Hector Berlioz

Hans opera "Benvenuto Cellini" från 1836-37, när han var 33 år gammal, hör till operalitteraturens mest sprudlande verk i genren *opera buffa*. Han skrev sin libretto redan 1833 och fick den refuserad under ett antal år, tills den äntligen antogs av Parisoperan och sattes upp 1839.

Handlingen, som Berlioz tagit direkt från Cellinis egen dramatiska självbiografi, är uppdelad i två akter, vardera i två scener, så egentligen är det fyra akter.

Den första akten visar oss Balduccis hem i kvällningen, när påvens egen skattmästare Balducci bekymras av att påven kallat honom till ett möte. Ett än värre bekymmer för honom är att påven beställt en staty av Cellini och därvid förbigått Balduccis egen favoriserade skulptör Fieramosca, som han bestämt att skall bli hans dotters make. Till råga på eländet föredrar även dottern Cellini framför Fieramosca som friare, men värst av allt (för Balducci) är att denne Cellini är en ökänd och skandalös äventyrare.

Mitt i sina vådliga bekymmer, just när han färdigt uppklädd skall ge sig av till sin påve, störs han av att en grupp gatumusikanter stämmer upp en serenad utanför hans dotters fönster, bland vilka musikanter en naturligtvis är Cellini. När han skall jaga bort dem blir han bemött av en skur mjöl, som fullständigt ruinerar hans klädsel, men han hinner inte byta om inför sitt möte med påven.

Under tiden har hans vackra dotter Teresa hörsammat serenaden och finner på sin balkong en vacker blomsterkvast och ett hemligt meddelande från sin hemlige älskare om var och hur de skall mötas, men som den goda dotter hon är vill hon inte direkt trotsa sin fader. När hon möter sin älskare påminner han henne om vilket öde som väntar henne om hon lyder sin fader – den faslige tönten Fieramosca!

Under tiden har Fieramosca själv gjort entré men i största hemlighet, då han fruktar den förfärlige busen Cellini. Han gömmer sig med sin enorma blomsterkvast åt flickan bakom en väldig fåtölj, där han försöker urskilja den avgudade Teresas och den lömske Cellinis hemliga planer i en praktfull terzett, som aldrig tar slut och bara blir roligare hela tiden.

Under tiden kommer Balducci plötsligt tillbaka från sitt möte med påven, vilket varken Teresa, Cellini eller Fieramosca varit beredda på. Kavaljererna gömmer sig i högsta hast, medan pappan kommer in och undrar varför dottern ännu inte gått och lagt sig. Hon förklarar, att hon misstänker att det smyger en karl omkring i hennes rum. Upprörd intar fadern rummet medan Cellini smiter iväg (efter ömt avskedspladder med Teresa) medan Fieramosca tas på bar gärning som den oförskämde hemfridsbrottslingen! Gubben kallar på tjänarna, som vill slänga Fieramosca i dammen, men stackarn undkommer slutligen efter ett ordentligt kok stryk.

Nästa scen är den festligaste, som visar guldsmedjan, där Cellini med sina medhantverkare sjunger hantverkets lov för fulla muggar under fest och glam, medan nya planer smids tillsammans med Teresa om hur de skall få varandra trots alla myndigheters envisa motarbetanden, vilket Fieramosca återigen smyger omkring och avlyssnar och undrar hur han skall kunna genskjuta dem och själv dra fördel av deras planer för att få kunna ta hand om Teresa själv...

Så följer den stora karnevalsscenen, (det hela äger rum under karnevalstiden,) där naturligtvis Fieramoscas planer går om intet igen, när han förklädd till munk skall bortföra Teresa i stället för Cellini. Förväxlingarna leder till en duell, där Cellini dödar en viss Pompeo, men i villervallan kommer han undan medan i stället Fieramosca blir anhållen för dådet...

I andra aktens första scen har Cellini lyckats undkomma sina förföljare och fröjdas med Teresa åt nya djärva planer, men han är efterlyst, och plötsligt dyker Balducci och Fieramosca upp och skall anhålla honom. Då gör själva påven entré. Han struntar i Balduccis och Fieramoscas småaktiga angivelser och klagomål och är bara uppbragt över att Cellini ännu inte fullbordat sin staty. Han hotar med att ge uppdraget till en annan

skulptör, då hotar Cellini med att slå sönder modellen, vilket slår påven med fasa. Påven går med på att låta honom gjuta statyn om han gör det till nästa dag. Annars blir han hängd.

Scenen slutar med att alla är relativt nöjda: påven har ökat sin prestige, Cellinis hantverkare är säkra på att Cellini skall klara saken, Teresa och Cellini fröjdas åt att påven låter dem få varandra om han lyckas med statyn, medan Balducci och Fieramosca är lyckligt övertygade om att Cellini kommer att bli hängd.

I sista scenen skyr Fieramosca inga medel för att sabotera Cellinis gjutning med att insistera på duellering, muta hans hantverkare, störa arbetet och så vidare, och gjutningen ser verkligen ut att gå över styr, (detta är den mest dramatiska episoden i hela Cellinis självbiografi,) men allting lyckas ändå till sist, Cellini och Teresa får varandra, påven får sin staty, och hantverkarna sjunger triumferande än en gång hantverkarnas lov, och så slutar denna fantastiska sprudlande opera, fylld av gott humör och fantastiska köror – det är något så unikt som en komisk *action*-opera.

Hur kunde då en sådan glänsande opera undgå att göra succé? Det berodde på flera olika faktorer. Dels hade Berlioz otur – han motarbetades naturligtvis av avundsmän, hans främsta sångare blev sjuka, men framför allt var verket långt före sin tid – det var för svårt, för tekniskt avancerat, för musikaliskt komplicerat och för krävande. Den tidens (1839) standard var långt under Berlioz'. Verket lades ner efter få föreställningar och fick ligga levande begravet i tretton år, tills det nästa gång uppfördes i Tyskland.

”Fausts fördömelse” är inte alls ett lika ambitiöst verk, det är snarare en kammaropera med körinslag, musiken är lättillgängligare och lättare och har några trumfkort att uppvisa, till exempel Berlioz' genialiska arrangemang av Radetzkymarschen, men framför allt är det ren och underbar musik alltigenom med en fullständigt hisnande final.

Ändå gjorde verket samma fiasko som ”Cellini” – Pariserpubliken var fullständigt oberörd, likgiltig och oförstående inför detta verk, som säkert är Berlioz' musikaliskt mest genialiska. Han visste om det själv och tog motgången fruktansvärt hårt: ”Ingenting i min karriär som konstnär har sårat mig så djupt som denna oväntade likgiltighet. Desillusionen var grym men hälsosam. Jag har lärt mig läxan, och sedan dess har jag inte satsat 20 francs på min musiks popularitet hos Parispubliken. Jag hoppas att jag aldrig mer behöver göra det, om jag så lever i hundra år.” Inte förrän 30 år senare (1877) och långt efter hans död började verket gå hem hos fransmännen.

Inte minst litterärt är verket också av avgörande för att inte säga epokgörande intresse. Fastän Goethes drama utgör dess underlag skiljer det sig nämligen markant från Goethe. Denne urskuldar Faust och förlåter honom allt hur den stackars Margareta än blir offer för hans själviska odräglighet, medan Berlioz' Faust mera är besläktad med Marlowes: Det är en personlig tragedi, där huvudpersonen snarare är offer för sina egna misstag och därför framstår som sympatisk när han till slut fälls som hopplöst fördömd, det är en definitiv personlig och egentligen orättvis undergång, medan Goethes Faust är motsatsen: en orättvis upphöjelse.

Värst av hans verk behandlades dock hans *magnum opus*, den stora operan ”Trojanerna”. Den stämplades från början som ospelbar, den blev offret för alla de fördomar mot Berlioz som vuxit hos de okunniga under hans förtvivalade försök till presentation av sin nyskapande musik, han var stämplad av vanryktet som en hopplöst excentrisk fackidiot med storhetsvansinne, hans verk betraktades med löje såsom absurt extravaganta, kort sagt, han var brännmärkt som omöjlig.

Denna magnifika opera blev aldrig framförd under hans levnad mer än fragmentvis. Några mera lättspelade scener härifrån och därifrån användes som divertissemang då och då, och det var ungefär allt. Operan i sin helhet betraktades som en vit elefant som omöjligt kunde göras presentabel, och så förblev det i hundra år.

Den första akten (av fem) visar trojanernas reaktioner inför uppenbarelsen av trähästen, när grekerna lämnat Trojas stränder. Cassandra har huvudrollen tillsammans

med en kavaljer och uttrycker fullt ut sina farhågor och sin skräck inför vad hon ser i framtiden, men de godtrogna trojanerna accepterar hästen som en gudagåva och hemfaller gärna åt det tacknämliga önsketänkandet att grekerna äntligen är borta efter tio års ofredande. I en makabert ironisk scen frambär trojanerna tacksamt sina offer till gudarna för deras underbara gåva av freden i form av hästen – bara publiken och Cassandra vet hur det ligger till. Det är trojanernas stora entré i operan, en gripande triumfmarsch full av heder och tillförsikt, en högtidligt troskyldig marsch mot den oanade undergången.

I andra akten väcks Aeneas av att vålnaden av Hektor besöker honom och varnar honom – Troja håller redan på att förintas. Här följer sedan det stora apokalyptiska genomförandet av Trojas undergång illustrerad av Cassandra och de andra kvinnorna. Den tilltagande katastrofen förvärras oavbrutet med scenens dramatik och slutar med kvinnornas och Kassandras kollektiva självmord, hellre än att de blir erövrarnas offer. Dramatiken och tragiken är total.

Den tredje akten förflyttar oss till drottning Didos Kartago, där allt är frid och fröjd, tills trojanerna kommer. Här inträder operans stora idyll och romantik med allehanda pastoralscener och balettscener om vartannat – det kan inte bli vackrare och mera behagligt.

Men Aeneas måste iväg vidare med sina män, deras förföljande spöken av Hektor och de andra fallna trojanerna driver dem vidare över havet mot Italien, och Aeneas och Didos ljuva kärlekssaga får ett uppsplitande slut. Under smäktande scener skiljs de, och Didos långa dödsscen under suggestiva processioner och hennes systers oupphörliga bevelser tornar ständigt upp sig mot det slutliga bålet, som förintar Didos och Kartagos lycka, medan de trojanska vandrarnas triumfmarsch skallar vidare i ironisk tragikomik, alltmedan Kartagos folk redan vet att trojanerna inte kan grunda Rom utan att Rom också måste gå under...

Det är ödets ironi som besjalar hela operan med en överlägsen klarsyn, som överträffar Vergilius. Liksom till alla sina operor skrev Berlioz sin libretto själv och plockade därvid ut de bästa godbitarna ur Vergilius för att arrangera och förbättra dem – och lyckades överlägset. Även denna opera är en suverän *action*-opera, det händer stora saker hela tiden, och inte ens den pastorala idyllen får vara i fred för dynamiska stormoväder, medan Berlioz' publik okänsligt och hänsynslöst sågade hela operan från början, fastän den är en av 1800-talets bästa. Inte förrän i England 98 år efter tonsättarens död fick den sin första ostympade föreställning.

Det var som om Berlioz' samtid helt demonstrativt vägrade erkänna hans geni. Att han var ett överlägset geni var fullständigt självklart från början, det borde var och en ha fattat bara med att höra hans nya orkesterklanger, men det var som om gemene man helt enkelt vägrade acceptera att han var det överlägsna geni han var, som om överkvalificerad begåvning var något föraktligt och straffbart som till varje pris måste slås ner, och som om det sista man kunde utsträcka sig till med ett sådant missfoster var att ge honom det minsta rättmätiga erkännande och tack för vad han erbjöd. I stället för tack för vad han hade att ge mötte han bara hån och motstånd från sin publik så länge han levde. Att helt sonika slå ifrån sig de utmaningar han erbjöd är liktydigt med att vägra acceptera något som genom sin kvalitet ställer krav på en viss ansträngning, liksom man idag skrotar allt som inte passar in i kortsiktig kommersiell beräkning, alltså ren självförblindad och självisk okunnighet. Mendelssohn, Schumann och Chopin, Victor Hugo och Richard Wagner var lika överlägsna genier, men Mendelssohn och Schumann och Chopin var åtminstone anständiga nog att dö unga och kunde därför unnas rättmätiga geniförklaringar, Victor Hugo hade sina 19 år i landsflykt varför man även kunde förlåta honom hans överlägsenhet då han ju blev straffad för den, medan Wagner helt enkelt var för fräck i sin oförsämda totala självishets marknadsföring för att man skulle kunna göra något åt det. Man fick bara utstå honom, medan Berlioz, som saknade personliga kanoner och rustningar, var lättare att lyncha, varför man lynchade honom så

länge han levde – och fortsatte därmed så länge det gick efter hans död, tills man äntligen började fatta något av ”Trojanernas” magnifika genialitets martyrium...

En del av hans olycka var kanske att kejsar Napoleon III, som var den som verkligen kunnat göra något för honom, var den mest likgiltige av alla, medan Wagner hade större tur, som blev upptäckt och räddad av kung Ludwig II av Bayern, som var nobel nog att göra vad som helst för Wagner för resten av hans liv av ren erkänsla för hans geni. Hur detta ledde till att Wagner förföll åt den yttersta nedrigheten i förräderiet mot sin välgörare är ett ämne som vi skall närmare belysa nästa gång.

Musikinsändaren: ”*Du är nog bara avundsjuk på rockmusikerna som tjänar hur mycket pengar som helst på banaliteter medan du aldrig tjänat något på din neo-klassiska musik. Därför tål du inte rockmusiken.*”

Ursäkta mig, men musik handlar inte om pengar. Musik handlar bara om musik. Om folk tjänar pengar på att göra mycket oväsen och ståhej kring att åbäka sig och tillfredsställa sin exhibitionistiska fåfånga, så handlar det inte längre om musik.

Den populära musiken hade ingen trognare lyssnare än jag så länge den var musik, men ungefär i mitten på 1960-talet våldtogs den av drogsubbkulturens överdrifter och urspårningar och har aldrig hittat rätt igen. Under hela 1970-talet dominerades pop- och rockmusiken av drog-, sex- och våldsbudskap, vilket förblivit den hårda elektroniska populärmusikens huvudsakliga budskap sedan dess. Jag tycker inte om rockmusik mest för att jag tycker att elgitarrer låter för djävligt, den elektriska förstärkningen av stränginstrument till omänsklig volym tar bort musiken och ersätter den med ren oväsensstress som nästan ofelbart måste ge hörselskador med tiden. Är det musik? Jag har alltid respekterat och uppskattat alla akustiska instrument, men det elektriska förstärkningstillskottet förstörde dem. Är det musik, när den består av att föra så mycket oväsen som möjligt under akrobatiskt fjantande och krampaktigt skrikande och stroboskopiskt fyrverkeri ämnat att utlösa epileptiska anfall? Är det musik, att artisterna helst skall vara påblåsta av så starka vindmaskiner som möjligt? Är det musik, när publiken anmodas att göra sitt bästa för att överrösta artisterna med skrik och oväsen och dionysisk hysteri? Är det musik när det inte längre spelar någon roll hur falskt eller hur hest sångaren sjunger, bara han skriker? Jag har aldrig ångrat att jag vände den showvärlden ryggen definitivt för 43 år sedan, medan jag beklagar alla som fastnat i den och låtit sig duperas av dess totala ytlighet, vulgaritet och meningslöshet. Det fanns underbara musikartister inom populärmusiken före 1965, som *the Kingston Trio* som spelade akustiska instrument samtidigt som de sjöng trestämmigt, som Acker Bilk och till och med Cliff Richard, som håller än idag då han aldrig föll för drogkulturen; och märk väl, att *the Beatles* och deras musik började i en sjabbig källarlokal i hamnstaden Liverpools sjaskigaste kvarter, och deras musik höll ända tills just pengar och överdrivna inkomster framtvängde deras splittring.

Min vän Ahasverus, del 87.

Det var när jag hörde honom exekvera i katedralen i Strasbourg som jag slogs av hur väl han förstod Johann Sebastian Bach. Jag hade aldrig hört någon organist komma så nära Bachs eget sätt att hantera orgeln som denne märklige universalbegåvning, som jag omedelbart stiftade bekantskap med och höll kontakten med så länge det gick – tills han försvann.

Han var något så ovanligt som samtidigt en framstående vetenskapsman, musiker och teolog. Det är mycket sällan man finner en sådan trippelkombination hos en kvalificerad begåvning, som då är så pass överkvalificerad, att man måste hysa farhågor för hur det skall gå för en sådan man. Och mycket riktigt, på toppen av sin karriär, när han inte ens 40-årig utnämndes till professor i teologi i Strasbourg efter att ha tillgodogjort sig

doktorshattar utom i teologi även i filosofi och medicin, så kastade han bort sitt liv för att försvinna i djunglarna i Gabon. Varför?

Hans teologiska insatser hade gjort epok för sin saklighet och sitt framhävande av relevans i det svåra sovrandet av matnyttigt material i djungeln av det ogenomträngliga teologiska flummeriet, som var särskilt svårt i Tyskland, men det var hans musikaliska begåvning som mera hade slagit an på mig och gjort mig till hans vän. Han var därtill en fullständigt oromantisk människa, och det var kanske bara därför kan verkligen kunde bli något av en idealisk människa – han kompromissade aldrig med sina ideal och sin strävan efter det absoluta, det vill säga sanningen. Och det var den jag hörde i hans Bachtolkningar – hur han uppfattade och rätt formulerade den absoluta musikaliska sanningen.

Jag hade därför först svårt för att acceptera att han tänkte försvinna för oss och begärde därför en förklaring av honom. Han gav mig rätt: han var skyldig mig sin förklaring.

”Tyvärr, min vän, måste jag göra dig besviken. Det är inte av idealism jag beger mig bort för att begrava mig levande i min spetälskeby i Gabon. Det är snarare en flykt från verkligheten, men denna verklighet kan jag inte acceptera. Det är därför jag så definitivt som möjligt vill lämna den.

Den västerländska civilisationen står inför sin upplösning. Degenerationen accelererar nästan för varje dag. Har du hört den moderna musiken? Någon galen klåpare i Österrike har fått för sig att man kan göra musik av enbart dissonanser, att musiken klarar sig bättre utan melodier än med och att harmonier bara är i vägen för musikens utveckling. Det är bara ett symptom. Sådan är hela världen. Eftersom du ämnar stanna kvar här i civilisationens hjärta bör jag bereda dig på det värsta. Världen håller på att störta sig i inbördeskrig. Det är främst några klantskallar inom det ryska utrikesdepartementet som har begått den oförlåtliga klumpigheten att driva in en kil mellan ententen och de tyskspråkiga länderna. De kan inte längre komma överens och ännu mindre prata med varandra. Vem som kommer att inleda nästa krig vet jag inte, men kursen därhän är lika obeveklig som Titanics kurs mot isbergen, och haveriet blir universellt. Det märks även i litteraturen, moral och idealism har blivit anathema och uteslutits för att ge rum åt nonsens och fullständig upplösning av alla former och värderingar. Romain Rolland är kanske den siste store fullvärdige litteraturrepresentanten och humanisten i västerlandet. Jag ser inga andra.

Men avgörande för mig är den teologiska utvecklingen. Ingenting har jag fördjupat mig mera intensivt i än hela den teologiska utvecklingen under 1800-talet i Frankrike och Tyskland, och något tyngre ämne finns inte. Ernest Renan gjorde en djärv insats med att försöka nalkas Jesus på realistisk för att inte säga nästan naturalistisk basis, han visste att han därmed skulle utmana alla kyrkor och fick mycket riktigt alla emot sig för sina ansträngningar, men han lyckades åtminstone till hälften och framfödde därmed den moderna teologin, som delvis med framgång följt hans spår och framför allt omfattat hans intressanta ambition att försöka urskilja den *verkliga* Jesus bakom alla myterna. Det är legendbildningen och alla de falska myterna som om något verkligen korsfäst och begravt honom levande. När man sorterar ut allt nonsens och ovidkommande subjektivt slagg så blir det faktiskt någonting kvar. Det var det som teologerna mest förfasade sig över med Renans tilltag, att hans metod skulle omintetgöra hela teologin och inte lämna någonting kvar i sin konsekventa avklädning av alla motsägelser och orimligheter, men deras skrämselflicka var bara ett symptom på deras ofantliga villfarelser. Det är alldeles riktigt att det inte blir mycket kvar, men det blir någonting kvar, och det är det som är det intressanta, att det blir någonting kvar över huvud taget.

Det är det som blir kvar som jag ser som räddningen för framtiden och som jag tänker försöka följa. Vad som försvinner är hela det teologiska spindel nätet av lögner, och vad som blir kvar är den rena människan Jesus, han som gick in för att ta hand om sina medmänniskor, läkaren och helbrägdagöraren, mannen som omfattade syndare och

publikaner och fallna kvinnor med samma varma tolerans. Det var han som gav oss evangelierna och ingen annan, och det är bara genom den filantropen som det blev någonting av kristendomen. Annars hade den bara blivit en hednisk kult som alla andra.

Därför beger jag mig till Afrika, för att i min egen personliga mänskliga begränsning åtminstone ta ansvar för den del av mänskligheten som jag ser att jag kan ta ansvar för. Det oavvisligt lockande är, att det finns ingen annan som bryr sig om de spetälska i Afrika. Där ser jag att jag kan göra en insats, och därmed avsvär jag mig allt ansvar för den politiska mänskligheten med dess vidriga egoistiska maktspel, som så länge historien kommer att hålla på bara kommer att skörda oskyldiga som offer medan skurkarna aldrig blir straffade, då de har makten och krampaktigt behåller den så länge de kan, förblindade av egoismens galenskap, det värsta av alla vansinnen. Kan du förstå mig?"

Han var angelägen om att jag skulle förstå honom och förlåta honom att han svek så många förhoppningar på honom i Europa. Jag förstod honom alltför väl, och jag var innerligt tacksam för hans öppenhjärtlighet. Det var mer än vad jag vågat hoppas på. Jag frågade honom stilla: "Är det något jag kan göra för dig?"

"Du lever antagligen längre än jag. Försök att inte glömma mig när jag är borta. Det är det enda jag är rädd för: att mitt livsverk, min uppoffring och min ansträngning skall gå obemärkt förbi. I den moderna tiden skall det finns klen med utrymme för idealister, och de som finns skall nästan alla drunkna i den brutala materialismens blinda överkörning av mänskligheten och försvinna och omkomma på vägen, och jag blir antagligen förr eller senare en av dem. Jag fruktar den moderna historiens skenande självvåldiga okunnighet och blindhet, när glömska och ignorans med tiden skall hållas högre än besvärlig kunskap. Redan Tolstoj stod ganska ensam som motståndare mot den nya tidens ivägskenande från universella humana värderingar. Risken är att hela mänskligheten omkommer i en sådan historisk syndafloed, och då blir de som försökte motverka den de första offren."

Han är nästan glömd idag, och han försvinner till och med mer och mer ur uppslagsverken. Men själv kan jag aldrig glömma honom som en av de få som stod upprätt när världen föll. Han lämnade västerlandet precis i tid före det första världskriget. Romain Rolland stannade kvar och stred ensam för pacifismens sak i hans frånvaro och förde i decennier en underbar fana för humanismen, men ändå satte jag Albert Schweitzer ännu högre. Båda var ytterst musikaliska och lyhörda gentemot de historiska vibrationerna, men Schweitzer accepterade att han inte kunde göra något åt historiens ursparning och valde då att göra det enda han verkligen kunde göra, som var att åtminstone sopa rent framför sin egen dörr.

I nästa nummer: *John Dee*

Ett fåtal sedda filmer

"*Slumdog Millionaire*" är väl årets utan konkurrens mest omtalade film, varför risken är att man går och ser den med för höga förväntningar. Emellertid infriades de över all förväntan. Det är en film som går direkt till hjärtat genom sin underfundigt genialiska story, den makalösa hantverksskickligheten i filmarbetet, de hjärteknipande skådespelarinsatserna främst av barnen och den stundtals outhärdliga spänningen. Kort sagt, det är en film som har allt och som sannerligen har förtjänat varenda Oscar som den fick, alltså inte mindre än åtta stycken.

Av alla människor har Bombaybon Salman Rushdie ondgjort sig över den och kategoriskt sågat den. Till viss del kan man hålla med om hans kritik, filmen ger en mycket smalvinklad bild av Indien, och slumkriminaliteten är (liksom i "Glädjens stad" från slummens Calcutta) ensidigt överdriven, men det är faktiskt tillåtet med uppskruvad dramatik på bio. Tyvärr så måste man dra den slutsatsen av Salman Rushdies avundsjuka

kritik, att han måste vara en man utan humor, då just humorn i filmen är dess mest bedårande och mest indiska element.

En mera överdådigt drastisk humoristisk film var den hyperamerikanska "Silverado" med av alla människor John Cleese som sheriffen. Scott Glenn och en ung Kevin Kostner är suveräna som skjutglada bröder som har en hel laglös världs orättvisa att bekämpa och gör det naturligtvis med rafflande framgång tillsammans med Rosanna Arquette, Kevin Kline, den bedårande lilla Linda Hunt med flera mot några av den vildaste västerns mest infernaliska skurkar... En mycket skjutglad vilda västernfilm i ordets bästa mening.

Den nya filmatiseringen av "Flykten från Colditz", en av andra världskrigets mest rafflande flyktepos, då denna fästning mellan Dresden och Leipzig var en av det tredje rikets säkraste, är mera välgjord än någon av de många tidigare, med framför allt imponerande insatser av Damian Lewis som den ytterst osympatiske McGrade, som efter att ha lyckats fly från Colditz gör sitt yttersta för att hans kompis, som åkte fast i deras gemensamma flyktförsök, skall gå under, så att han själv kan överta kompisens fästmö. Vad man måste ifrågasätta är historiens trovärdighet. Kan en medfånge verkligen vara så gemen mot en kamrat, efter att de båda delat på en krigsfångenskaps vedervärdigheter? Manuset är tyvärr till stor del efterapat från Henri Charrières autentiska flykthistoria "Papillon" (från Djävulsön), så att man nästan börjar misstänka att Charrière måste vara författaren, men han är oskyldig till detta för övrigt väl gjorda dramatiska flyktepos mera suspekta oegentligheter.

En annan helt absurd historia men desto mera välgjord är "V for Vendetta", en futuristisk spekulering om hur det kan vara att leva under en framtida diktatur i England, där diktatorn, ett slags arg storebror som oavbrutet dominerar samtliga media, är ingen mindre än John Hurt. En ensam man, vars ansikte vi aldrig får se (Hugh Weaving) tar upp kampen mot övermakten väl assisterad av den charmerande Natalie Portman, och det hela slutar med en betänklig seger, då hela parlamentet sprängs i småflis. Det kan ju verka onödigt som en tautologisk knalleffekt, då hela filmen för övrigt var så bra. Ett så vackert parlament kunde man ju faktiskt ha haft användning för i den demokrati som sedan måste ha följt...

Den gamle Norman Jewison har gjort en ambitiös filmatisering av en jakt på den siste franske nazikollaboratören spelad av Michael Caine, som är filmens egentliga behållning. Den är för långsam och för schablonmässig, ämnet är uttjatat, och trots Tilda Swintons och Jeremy Northams goda insatser som människojägare är filmen ganska trött, medan Michael Caines gamle extremt dubbelmoraliske moralbankruttör förföljd av hela staten och även hela den kyrka som han levat i skydd av i 50 år, måste trots sin fördömdhet väcka en odelad sympati... Man minns Origenes kätterska åsikter vid kristendomens begynnelse innan den etablerades som statsreligion och blev helt fördärvad i grunden, att även djävulen skulle egentligen kunna förlåtas och döpas... "The Statement" hette filmen, och Michael Caine blir slutligen kallt mördad av en polis som han trodde att var hans sista vän...

Roligare var då "Keeping Mum", en klassisk engelsk komedi från en okänd småstadshåla där Rowan Atkinson i kanske sin bästa roll är präst med Kristin Scott Thomas till hustru som bedrar honom med Patrick Swayze, hennes dreglande golf lärare, medan dottern är nymfoman och har en ny karl att ligga med varje vecka. Men allting blir annorlunda när de får en ny hushållerska i prästgården, som är ingen mindre än Maggie Smith, här den sötaste gamla lilla dam man kan tänka sig, som efter 43 år i sluten psykiatrisk vård slipper ut som idealisk hushållerska som ställer allt till rätta, och det är bäst för prästen att han inte får veta hur. Hon var nämligen dömd för dråp på sin man och hans älskarinna, vilkas lik hon tagit med sig i sin koffert. Därför var hon känd som "koffertmörderskan". När Kristin Scott Thomas och hennes dotter får veta detta avslöjar Maggie samtidigt att hon råkar vara deras mor respektive mormor... Hela familjen har samma *drive* i sig att inte förbli passiva när det uppstår en situation som det

borde göras någonting åt. Att sådana situationer uppstår då och då kan man dess värre inte göra någonting åt...

Kalender, april 2009

- 1 Den engelska dubbeldeckaren (bussen) fyller 100 år.
- 4 Atlantpakten 60 år.
30 år sedan president Zulfikar Ali Bhutto hängdes i Pakistan av militärjuntan.
- 6 André Previn 80 år.
100 år sedan Peary nådde Nordpolen.
- 7 David Frost 70 år.
Francis Ford Coppola 70 år.
60 år sedan premiären på "South Pacific", Rodgers & Hammersteins bästa musical.
- 9 Sir Robert Helpmann 100 år, betydande balettdansör och filmskådespelare.
- 10 Max von Sydow 80 år.
- 14 250 år sedan George Frederick Handel gick ur tiden.
- 15 Claudia Cardinale 70 år.
- 16 Charlie Chaplin 120 år.
- 19 50 år sedan Dalai Lama inledde sin exil i Indien.
- 20 240 år sedan Pontiac, indianernas främsta ledare, mördades.
Adolf Hitler 120 år, världens genom tiderna fatalaste diktator.
- 21 500 år sedan Henrik VIII tillträdde tronen.
- 24 Shirley MacLaine 75 år.
Panchen Lama 20 år, världens yngsta politiska fånge sedan 14 år.
- 25 Al Pacino 70 år.
150 år sedan byggandet av Suezkanalen inleddes. Det tog 10 år.
- 27 Mary Wollstonecraft 250 år, den första emanciperade kvinnan.
- 28 220 år sedan myteriet på *Bounty*.
40 år sedan Charles de Gaulle avgick som president.
- 30 220 år sedan USA:s förste president George Washington blev insvuren.

Resan hem, del 11: Resan hem.

Ett kapitel av resan var alltför kontroversiellt för att jag skulle kunna pränta ner det då, men inför den sista etappen av den slutgiltiga resan hem var det det som mest ansatte mig i mitt inre och krävde en återgivning. Det var den mest kontroversiella delen av mina diskussioner med doktor Sandy i Athen.

Det gällde hans mycket mångfacetterade synpunkter på klimatfrågan. Han överraskade mig med att hävda att Nietzsche hade rätt:

"Han var mer än hundra år före sin tid, men nu inför de oöverskådliga följderna av klimatproblematiken vi står inför framstår Nietzsche som en förklarad gestalt i sin profetiska klarsyns unikheter. Vem vet hur många offer som kommer att skördas genom de stundande hunger- och översvänningskatastroferna? Utan tvekan kommer människan att tvingas till kannibalism igen åtminstone lokalt i Asien och Afrika, som i Kina under Maos tid. Första världskriget kostade mänskligheten 10 miljoner offer, andra världskriget 20, Aids har redan kostat 40, och klimatkrisen kan bli mångdubbelt mer. Massorna kommer att förgås, men individerna kommer att klara sig och föra mänskligheten vidare. Det är ur det perspektivet man bör betrakta Nietzsche och hans återupplivning av Zarathustra-gestalten som tidlös profet. De etablerade religionerna är ideologiskt döda, ingen tror på gudar längre, medan naturen framstår som en mer överväldigande övermakt än någonsin. Religioner kan fortsätta tjäna som gamla vanor

med trygghetsingivande ceremonier och rutiner, vackra byggnader och fromhetsforum, kulturinstitutioner och minnesmärken, mausoléer och framför allt socialt som samlingspunkter och humanitär verksamhet, men deras former är förlegade och döda. Mot bakgrunden av de båda världskrigen, atomålderns terrorvärld, den obotliga aids epidemin och de stundande superstormarnas tid framstår det som mer självklart än under Nietzsches egen tid, att mänsklighetens, civilisationens och historiens enda mening är att frambringa Övermänskan, den tidlösa ledaren, gestalter som Moses, Buddha och Jesus, Shakespeare och Dostojevskij, undantagsmänniskor föregående med unika exempel för mänskligheten att alltid kunna hålla sig till och ty sig till. Nietzsches exempel är ganska osympatiskt och avskräckande, tyvärr var han i grunden fördärvad av Wagner, men idémässigt hade han egentligen fullkomligt rätt. Det ansåg för övrigt även Skandinaviens ledande andar på den tiden som Brandes och Strindberg.”

Jag ville inte kommentera hans utsago, jag var helt enkelt för dåligt insatt i ämnet då jag aldrig kunnat ta Nietzsche på allvar, men nu har jag i alla fall gjort doktor Sandy den rättvisan att jag har framfört hans synpunkt.

Min nittonde och sista resdag bjöd på världens vackraste morgon med frost i gräset och diamantskarpt solsken. Världen besjälades av dagliga nyheter från Tibet och den fortsatta fredliga upprorsrörelsen, som inte ens kunde stoppas med att kinesiska soldater sköt ner demonstranterna. 1987 var upproret lokalt och begränsat till Lhasa med omnejd, men nu var rörelsen global. Den hade spritt sig till Turkestan (Sinkiang) och flera andra provinser i Kina, och i London fick den kinesiska olympiska fackelbäraren genomföra ett gatlopp omringad av tjugo löpande säkerhetspolis för att ingen demonstrant skulle nappa åt sig facklan och släcka den. Det var rena farsen. Olympiad-finansierarna skakade i knäveckan, och fler och fler länder blev motvilliga till att alls förekomma vid olympiaden. Om den blev av alls skulle den bara bli en pinsam upprepning av Berlin 1986 och Moskva 1980.

Sveriges premiärminister Reinfeldt skulle resa till Kina och träffa dess främsta ledare. Oppositionsledaren Mona Sahlin krävde med all rätt att han skulle ta upp inte bara den tibetanska frågan med ledarna utan även alla de fängslade människorättsförkämparna, som hon gav honom Amnestys lista över. Han skulle gärna ta upp dessa frågor men såg dock som den viktigaste frågan att försöka påverka kineserna i miljöfrågan, då Kina utan konkurrens var världens största miljöbov. Det var bäddat för en mans korståg mot Kina.

Så var sakernas tillstånd den 7 april 2008 när jag kom hem.

Den lugna stormresan, del 5: Vidare österut, längre bort och högre upp.

Det blev en bökig och stökig resa ner till Dehra Dun och Rishikesh. Diwali var visserligen slut, men efter Diwali gällde det för alla människor att resa hem igen, och det var på en sådan dag jag hamnade på den överfulla bussen till Dehra Dun. Den hade aldrig varit överfull tidigare, varför den blev det desto mer denna gång.

Jag hamnade bredvid en ung karriärist som hoppades på ett jobb i USA om ett år, om han skötte den anställning han nu hade. Han var mycket intresserad av västvärlden med USA och Europa och undrade vad jag egentligen såg i det så djupt eftersatta Indien med bara kaos, smuts och befolkningsexplosioner. Jag svarade, att i Indien var livet ännu tämligen jordnära och verklighetsbetonat med alla hantverkarskrån helt intakta och fungerande, så att man när som helst kunde anlita en skomakare eller skraddare billigt och få ett fullt professionellt resultat. I västvärlden var allting uppskruvat dyrt och artificiellt, varför vi förfallit till ett mycket osunt slit-och-släng-samhälle. Indien hade också världens äldsta nu levande helt intakta religion att förvalta med en obruten kulturhistoria 5000 år bakåt, medan exempelvis Sverige inte sträckte sig mycket längre tillbaka i tiden än 1000 år, vilken ingrodda kulturtradition gav hela Indien en ryggrad

utan motstycke i världen vad anbelangar etnisk struktur, samhälle och samarbete, pietet och moral och framför allt familjesammanhållning, någonting som nästan gått helt bankrutt i västvärlden. Som resultat av Indiens djupt gående mänskliga civilisationsstruktur förekom det nästan ingen kriminalitet, vilket min vän bekräftade. Man var 100 gånger mera trygg i Indien som människa än i USA, världens falskaste föregångsland.

Å andra sidan hade vi terrorismexplosionerna i Indien, där tre bomber skickat 300 oskyldiga till sjukhus så sent som i torsdags. Det var visserligen i Assam 700 km från mitt Darjeeling, ungefär som om det skulle explodera bomber i Tyskland när man var i Sverige, men detta fenomen gjorde min vän alldeles rabiatt av hat mot muslimerna, som han menade att startade problem vart de än kom. Men varför skulle muslimer spränga bomber i Assam, där det knappt fanns några muslimer? Jag fick det inte att gå ihop och vågade betvivla att det låg muslimer bakom, men vi får se. Dock låg det bara muslimer bakom 11/9 –01 i New York, talibanernas terrorregim i Afghanistan, Al Qaida-rörelsen, och så vidare, så visst fanns det militanta muslimer som orsakade problem. Den problematiken slipper inte muslimerna.

Som kontrast kan jag anföra Mustafas argument, att allt är politikernas fel och de cynikers som struntar i om hundra tusen eller en miljon dör då det bara mildrar befolkningsexplosionen, alla de samvetslösa mördare som oavsett religion eller ideologi i historiens namn fortsätter i det oändliga med att offra oskyldiga för sina egna storhetsvansinniga nyckers skull. Mustafa menade att alla politiska gränser var åt helvete och att det aldrig borde ha funnits några då det är mot naturen, och jag kunde inte varmare hålla med honom fullständigt. Säg det till dem som vidmakthåller Berlinmuren i Nicosia på Cypern eller muren mot palestinierna i Israel.

Det var svårare än någonsin att lämna Rishikesh, detta underbara konsekvent helvegetarianska ställe, som för varje nytt besök bara verkade bli mera paradiskt. Min gamla trädgård i Rishikesh var som fullständigt isolerad från staden med dess brus och hets och oväsen, som en klosterträdgård på behörigt avstånd som till och med få kände till och få besökte – jag hade nästan alltid fått sitta ensam i denna väl tilltagna trädgård i ro för mig själv, och utgångsläget förblev idealiskt för långa promenader uppåt backarna och över floden till *ashram*stränderna med deras *ghats*, där man kunde flanera omkring hur länge som helst utan att tröttna på det ständigt omväxlande klientelet av *gurus* och *sadhus*, hippies och turister, hinduer och främlingar av alla de slag, invalider och tiggare, från de yngsta till de äldsta, som alla var där tillsammans för att njuta av Ganges skönhet och helighet när det var som bäst.

Men det var hopplöst för varmt i Rishikesh. Min rumstemperatur gick från 25 ner till 24 till natten, och utomhus gick den ner från över 30 till knappast mindre än 24 där heller – Rishikesh har för det mesta tropiska nätter. Så hur svårt det än var att bryta upp var det det enda rätta att göra.

Trött efter den uppslitande kaotiska mörbultande trängselresan från Dharamsala på 16 timmar gick jag och lade mig extra tidigt och orkade stiga upp klockan 3 för att vandra ner till busstationen och ta första bästa buss mot Joshimath. Jag fick nöja mig med en till Karnaprayag, två tredjedelar av vägen, där jag omedelbart fick byta till en Joshimathbuss. Halv 3 var vi framme efter en ganska jämnt 10 timmar lång bussresa (på 25 mil) ständigt uppför längs klassiska enfiliga vägar i bedrövligt skick längs halsbrytande hisnande bråddjup på flera hundra meter upp till 2000-metersnivån. Vädret var strålande och utan alltför oroväckande molnskockningar tills vidare.

Trött på att mitt gamla hotell Shailja bytte ägare och blev dyrare varje år, redan för tre år sen hade det varit förstört, tog jag nu tungan i kinden och provade ett nytt (gammalt) hotell, Nanda Devi i utsökt Joshimathstil – ingen TV, brusfåtölj som inte gick att spola, en bucklig säng med vacklande sängbord och en trasig stol som dock gick att sitta på. På vägen hade jag erbjudits ett annat hotell med hela lyxkoret – TV, varmvatten, dusch, för 350, vilket hade ruinerat mig. Nanda Devi tog 100 för betydligt mer av vad jag

ville ha. Inget ont om hotell med TV på rummen, men råkar man ut för ett sådant i Indien kan man vara säker på att någon annan gäst har sin TV på hela natten med skrik och bråk och pangpang utom fullt ös i rockmusiken och musikalköret, och lyhörddheten är 100%. Så jag gjorde vad som helst för att avstå från den lyxen.

Det kändes gott att ha kommit fram till Joshimath. Nu kunde man börja umgås med bergen på allvar.

Och vad råkar man inte ut för när man tar sig ett glas te på en sylta? Där finns en TV för gästernas fromma, som råkar ha på musikvideos från Ladakh! Fastän det var TV blev man dubbelt hemma genast.

I nästa nummer: *Rening i Joshimath.*

Resan till Zanskar, del 17: Sista dagarna i Leh.

Vi hade en angenäm morgon tillsammans i Leh, jag och Albert från Barcelona, och han visade mig sitt fantastiska gästhus helt nära staden men fullkomligt utanför, med en underbar trädgård och ett fantastiskt rum precis intill, där han bodde ensam i hela hotellet för 100 rupier. Närmast skulle han till Nubra.

De holländska damerna med Kerstin hade inte kommit tillbaka från Nubra, och därmed var jag helt ensam på Lung Snon. Jag besökte min vän överste Wangdus högst upp i dalen på sitt ställe Gemsa, och vi hade en angenäm stund där tillsammans i den fullkomliga pastorala miljön. Han berättade, att den stora Ladakhfestivalen skulle gå av stapeln den 1 september med processioner i folkdräkter, dansuppvisningar, konserter och polomatcher. Alltså måste jag stanna över den 1 september. Det hade varit oartigt annars.

Även Alessandro mötte jag på nytt. Tillsammans med sin tjocka charmfulla väninna var han inne på att göra ett reportage och verkade trivas bättre i Ladakh än i Kashmir. Han var fotograf.

Småningom kom alla till rätta. Kerstin hade varit sex dagar i Nubra tillsammans med de holländska damerna och mått bra av det, i synnerhet av att tvingas tala engelska. Hon trivdes dock inte alls med färdandet i dragiga jeepar och bussar och ämnade flyga till Srinagar för att vila upp sig där i fem dagar innan hon flög vidare till Delhi. Damerna hade inspekterat ett antal skolor och organiserat hjälp med klädinsamling och barnhem åt hemlösa med annat sådant.

Även doktor Lucy återkom med sin familj från Nubra. Hon var engagerad i ett jätteprojekt i Uttar Pradesh, Bihar och Orissa som gick ut på att återge 6 miljoner starrblinda hinduer synen. Det var en enkel operation och rena underverket. Hon har tidigare varit journalist och som sådan besökt och intervjuat de värsta banditerna i Afghanistan (såsom Hekmatayar) innan hon blev läkare. Hennes man är datorexpert och tillika musiker, så vi hade mycket gemensamt.

Sålunda förrann de sista dagarna i Leh under smäktande vackert väder och i bästa tänkbara sällskap. Mardrömsresan till Manali per buss gick av stapeln på söndag morgon klockan 5, varförinnan man naturligtvis tillbringat en sömnlös natt med att varje kvart belysa klockan med ficklampa. Klockan halv 7 nåddes Upshi, klockan 11 Pang och klockan 16 Sarchu. Tyvärr var vår chaufför olidligt långsam, då han hade som princip att aldrig köra om någon, och inför all mötande trafik väntade han. Några israeler, en fransman, en engelsman, en amerikan, en sherpa och en svensk utgjorde den internationella passagerarlistan. Svensken var från Värnamo och hette Tobias och planerade stanna sex månader i Indien.

Det långsamma tempot innebar naturligtvis en försening som ständigt förlängdes. Redan vid det sista passet började det skymma, och vi var inte framme i Keylong förrän 21.15 efter 16 timmar i en överlastad, överfull och obekvämlig buss. Jag hade också otur

med min platskamrat, en bred och stökig person som hela tiden hängde på mig när han sov.

Vis av skadan senast gick jag direkt från den nya hemska busstationen med dess dåliga mat och oanständigt dyra hotell till den gamla staden, där min vän från ”Tashi Delek” mötte upp med en underbart kraftig *thentbuk* och det godaste teet på hela resan hittills plus en säng för 30 rupier. Hela hans oöverträffade kalas kostade bara 65 (10 kronor). Han lovade väcka mig i god tid klockan 5, men det blev jag igen som tillbringade ännu en sömlös natt med att bara belysa klockan igen hela tiden varje ny kvart.

Vi skulle ha startat vidare klockan 6, men vi måste byta buss, och återigen markerades resan av ständiga förseningar. Därtill var det oavlätliga trafikstockningar upp för Rohtang, den ena mer tålamodsprövande än den andra, så att vi nådde fram först efter klockan 13 efter nästan 7 timmar. Då var man helt färdig, man orkade knappt gå längre, och det regnade i Manali.

Men det var rätt ställe att återhämta sig. En god tibetansk lunch, god efterrätt med kaffe, vederkvickande dusch och en äntlig möjlighet till vila lovade att det värsta var över.

(I nästa nummer: *Slutet på konvalescensen*)

Nya lektioner i Zanskar, del 7: Zanskar, första dagen: Stagrino och Karsha.

När man vaknade till liv igen uppsökte jag mina äldre österrikiska vänner bara för att se om de fortfarande levde. Johannes var på språng och redo för vad som helst och väntade på paret, som inte höll tiden. När Hasso uppenbarade sig till slut bad han om ursäkt för att han legat död ända sedan han kom in på rummet, men nu ville han genast gå upp till klostret Stagrino, då där skulle finnas en del hemlighetsfulla klippreliefer och mycket gamla statyer.

Då jag även ville besöka Karshaklostret denna dag kunde jag inte ständigt vänta på dem utan kom upp till klostret, som var tre, utforskade dem, det äldsta var från 900-talet med bibehållna fresker, men fann inga klippreliefer. När jag begav mig ner igen upptäckte jag Johannes som gått fel och letade efter de andra som gått ännu mera fel. Jag ursäktade mig med Karsha och lät dem fortsätta klara sig själva – det var ju de som velat upp hit.

Styrkt av en idealisk lunch bestående av två koppar te på en tibetansk sylta fortsatte jag direkt mot Karsha. Vinden var hård, som den alltid tycks vara i Zanskar, men vädret var barmhärtigt, regnet höll sig på avstånd trots hotande molnighet, och fastän det tydligt var stark nederbörd över bergen nåddes jag bara av några dagdroppar torrt ökenregn.

För övrigt var vägen rak och lätt, det var omöjligt att gå fel, och på vägen mötte jag en frisk europeiska ävenledes vandrandes, en lärare i engelska från Tyskland som bodde hos nunnorna på klostret.

Karsha är ett av Ladakhs mest svårbestigliga kloster, då det är stort och allt är byggt lodrätt längs med berget, och det är flera hundra meter upp till det översta templet. Jag hade tur då jag hamnade mitt i en session där till och med min gamle vän från Ibex deltog, som hjälpt mig så mycket förra året. Aldrig hade jag väntat mig att få se honom här. Konferensen bjöd på te och skorpor, vilket erbjöd en välbehövlig vila och omväxling på vägen upp, varefter jag kunde fortsätta till toppen. Vädret hade klarnat och var nu idealiskt och kunde inte bli mera så för en fotograf.

I byn nedanför kunde jag förfriska mig med en kopp te – förra året hade inga tesjapp förekommit ännu, men nu hade de tydligen lärt sig att det behövdes. Jag skymtade även en annan stor grupp turister med senilskidstavar för torrgående terräng.

När man kom tillbaka vid 6-tiden efter en hård dags arbete var det skönt att sträcka ut sig i det ljuvligt moltysta *Tourist Bungalow* i egen säng med en saliggörande drink Martini. Ingen visste något om bussar tillbaka. Enligt min värd kunde det gå en i morgon bitti, och i så fall skulle det dröja 3-4 dagar till nästa. Min gamle vän på Ibex lovade ta reda på saken.

En ljuvlig middag väntade på Kailashrestaurangen, där jag intog traditionellt en präktig tibetansk *thenthuk*. Johannes var där, efter Stagrinoäventyret hade österrikarna tagit det lugnt och nästan bara vilat, men de siktade högt mot Karsha i morgon.

Och hälsan? Den hängde med. Min huvudvärk var borta (peppar, peppar) men hade varit outhärdlig hela den sista bussnatten, vilket ju inte är så konstigt, när man smällde huvudet i något hårt hela tiden varje gång man somnade. George Ohsawa hade också vetat allting om huvudvärk. Det värsta man kan göra är att ta något medel emot den, för det bara bedövar och kväver signalerna utan att åtgärda problemet, som då naturligtvis måste riskera att bli värre. Ohsawa rekommenderar massage, massage och åter massage, med koncentration på de punkter där smärtan är fokuserad. Detta råd hade jag följt med gradvis allt bättre resultat.

Ett annat mera originellt råd, som jag en gång fick från en helt annan källa, nämligen en musiker, och som gäller all ohälsa över huvud taget, är att man skall hela tiden helt enkelt springa ifrån den, alltså hålla själen mer aktiv än kroppen och alltid ligga före i medvetandet om de kroppsliga och fysiska besvären och krämporna, så att man helst aldrig skall få tid att tänka på dem och bekymra sig om dem så att de blir värre, precis som en dirigent alltid måste ligga en aning före i musiken före alla musikerna i orkestern, ty annars tappar han greppet om musiken. Det gäller att aldrig släppa greppet om själen, och bara själen är kroppens mästare och kan få den att besegra vilka sjukdomar som helst, med modifikation, naturligtvis: amputationer, ögonförlust och andra rena lyten räknas naturligtvis inte som överkomliga sjukdomar.

Jag mötte österrikarna igen till kvällen, och de hade fullständigt villat bort sig under dagen och slutligen tagit sig över staketet till Stagrino för att ta sig in, och slutligen hade de funnit sina stensulpturer. Johannes hade fotograferat dem och lovade att skicka mig fotot. De bad så mycket om ursäkt för sin veliga bortkomst.

Middagen intogs på Kailash enligt tradition och hävd, trots att det hade blivit dyrt. De tog nu 60 rupier för en kanna te (6 koppar) medan alla sjappen bara tog 5 rupier per kopp. En frukost på ett annat ställe var hälften så dyr som på Kailash.

Det följde en välbehövlig och fullkomligt god natts sömn.

(I nästa nummer: *Zanskar, andra dagen: Bardan och Mune.*)

Kanonresan, del 15: Sista dagen i frihet.

Johannes var road av att jag två gånger blivit tagen för en hindu. ”Du lär dig, du lär dig,” sade han. Första gången var av en hindu i Manali, och andra gången var av nepaleser i Darjeeling. Det är faktiskt inte så stor skillnad mellan hinduer och européer utom till hudfärgen, och hinduer är i regel spensligare.

Resan kom till följd av det gudomliga vädret att bara bestå av höjdpunkter, och sista dagen lyckades jag bokstavligen kröna dem alla med att ta mig upp till nästan 4000 meter vid det lilla hindutemplet högt ovanför *Snow Line*. Det var inte mer än en plattform med ett litet altare som i en hydda, och utsikten var inte heller särskilt märkvärdig, men det var ändå nästan 4000 meter och bara 500 meter lägre än Chambapasset på andra sidan ovanför glaciären, vilket vittnar om min ovanligt goda fysik, då jag inte ens var trött efteråt om dock något ansträngd i ryggen.

Mina kläder hade då fått utstå värre påfrestningar än kroppen, ty byxorna hade gått upp och spruckit (i vecken, inte i sömmarna,) och två gånger hade jag fått reparera sandalerna.

Bussresan ner till slättlandet och Delhi sedan innebar därmed en nivåskillnad på 3500 meter inom tolv timmar.

Mina sista nya goda vänner var ett ungt par jag träffade vid *Snow Line*, som då just kommit ner från Chambapasset på 4460 meter. Hon var spanjorska medan han var en yankee från Connecticut, men de var här för att arbeta. De deltog i det ytterst behjärtansvärda arbetet i "Läkare utan gränser" och var nu stationerade i Benares, där det nyligen smält av sex bomber applicerade av maoisterna, som också sprängt sönder diverse järnvägsspår. Bombarna i Benares var dock riktade mot myndigheterna.

På bussresan ner var jag i gott sällskap med en hel klunga tibetaner, som alla skulle till Mainu Ka Tilla, tre nunnor och en robust munk samt min närmaste medpassagerare, som var mycket hjälpsam. Jag fann mitt gamla *Guest House* från september och återfick mitt billiga rum högst upp, där jag kunde tvätta av mig det värsta i min första varma dusch efter Darjeeling. Fötterna var hårdast belagda, medan kläderna var förvånansvärt rena och inte behövde bytas. Byxorna fick jag emellertid skrota när jag kom hem, medan jackan, trots många revor och fransar, nog kunde tåla någon Indienresa till med sin outhärliga rikedom på praktiska behövliga fickor.

Tibetanerna tog väl hand om mig i Mainu Ka Tilla, där jag i lugn och ro kunde njuta av resans sista lunch och middag med *thenthuk*, min oslagbara tibetanska favoriträtt, samt mina sista mängder riktigt indiskt te. Det var slående hur mycket lyckligare tibetanerna överallt hade varit på min resa än indierna. Också nepaleserna var lyckligare men ettrigare och vildare, som om de hela tiden gärna hängav sig åt hysteri (och nästan psykopati, vilket slog ut i klar låga i Darjeeling tre dagar efter att jag lämnat mitt indiska älsklingsställe, då ledaren en viss herr Gurung för ett utbrytarparti mördades med klar risk för nya oroligheter i hela Darjeeling- och Gurkhalandet,) medan tibetanerna överallt och framför allt i Dharamsala var harmoniska, lyckliga och disciplinerade och klart njöt av utbytet med västerlänningar. Ändå är dessa tibetaner världens hårdast utsatta folk, berövade sitt hemland, drivna i exil över 6000-metriga pass i en ständig flod om 3000 om året, i Tibet med våld berövade sin identitet och kultur som ersatts med kronisk militär hjärntvätt och ateistiskt-materialistiskt förtryck och så vidare. En av de böcker jag läste under resan var den ungerske nobelpristagaren Imre Kertesz' "Mannen utan öde" om författarens upplevelser av Buchenwald och Auschwitz under kriget, som han överlevde. Denna märkliga dokumentär klingar ut i en lovprisning av det underbara koncentrationslägret, där man trots allt kunde trivas och framför allt överleva trots den utsägligt svåra utmaningen, varför detta helvete ändå kunde betraktas som ett paradiset och efteråt minnas med saknad och rosenskimrande nostalgi. Det är kanske så tibetanerna upplever sin aktuella situation: som en orättvis och oerhörd utmaning som man dock kan överleva och göra det bästa av.

Som kontrast kom man sedan hem till ett Skandinavien försänkt i vinterns fimbulmörker där alla dessa nordbor i jämförelse med de livliga, snabba och tempoberusade nepaleserna och hinduerna alla verkade som okontaktbara zombies. Vintern i Skandinavien hälsade en inte välkommen tillbaka.

En sista höjdpunkt på denna resa av idel höjdpunkter: det var fullmåne under flygresan hem. Naturligtvis var det mest moln på vägen, men jag hade fönsterplats på vänster sida, så jag hade utsikt mot söder med månen som en sorts världsstrålkastare över ett osannolikt landskap från 11,500 meters höjd med Aralsjön och Kaspiska Havet skimrande och blänkande långt där nere, medan man tydligt kunde se horisontens svaga rundning och ojäviga antydning om jordens rundhet. Det var minst sagt en märklig belysning och utsikt, som om jag inte haft nog av strålände solbelysningar och utsikter under hela denna magnifika resa.

Slut (första advent 2007)

Om vår utgivning på Vulkanförlaget (www.vulkan.se)

Det har klagats på att böckerna är alldeles för dyra. Den största av dem kostar 410 kronor i pocket eller 560 med hårda pärmar för 622 sidor ("Mellan raderna", litteraturhistoriska essayer del 1-3) men finns även tillgänglig som e-bok för bara 25 kronor. Alla böcker erbjuds i dessa tre olika alternativ, och ingen e-bok, hur omfattande den än är, kostar mer än 25. Den stora fördelen med e-böcker i pdf-format är, att man kan själv bestämma textstorleken på skärmen och anpassa den fritt efter sina ögon. Författaren kan höja priset, men denne har valt att hålla sig konsekvent till minimipriser. Tills vidare finns ett trettiotal titlar tillgängliga, deras första sidor kan alla studeras genom nerladdning liksom omslaget, och så här låter det om ovannämnda bok, den första volymen av tre:

"Detta är inte någon vanlig litteraturhistoria utan en högst personlig sådan.

Projektet började i form av en jakt på en eventuell formel på vad som kunde göra en klassiker, och redan i den första delen, som bara omfattade Antiken, lyckades vi åtminstone komma någon vart.

I den andra delen nöjde vi oss därför med att söka efter vad vi redan funnit för att se om våra slutsatser stämde och höll, vilket de i stort sett visade sig göra.

Men vi hade för bråttom och gick för snabbt fram, varför vi i den tredje delen nödgades gå tillbaka några århundraden till Renässansen, för att bara desto mera eftertryckligt sedan kunna ge den högintressanta Högromantiken något av den behandling den förtjänade...

De första tre delarna av Christian Lanciais läsningar "Mellan raderna" i form av litteraturhistoriska essayer omfattar Antiken, Medeltiden, Renässansen och Högromantiken."

Tyvärr måste priserna hålla en så pass hög nivå då förlaget bara trycker böcker enligt principen "*print on demand*". De kan bara göras billigare om de massproduceras. Tyvärr är detta det enda vi kan erbjuda läsarna, då alla etablerade förlag envist framhärdat i att refusera oss i hittills fyrtio år, helst utan kommentarer...

Den stora strulsåsongen

Det började med att svenska kronan förlorade 25% mot Euron. Sedan försvann min kontakt från Bulgarien. Så blev det totalhaveri i hårddisken på min arbetsplats ('Verkstan') centraldator, så att 24 tidskrifters samtliga arkiv eventuellt utplånades... Man har efter en vecka ännu inte kunnat uppskatta skadorna – i bästa fall har allting klarat sig, i sämsta fall har ingenting klarat sig, och allt är möjligt där emellan. Sedan brast en visdomstand, och tandläkaren är fulltecknad. Kort sagt, allt gjordes för att sabotera alla resplaner för våren. Om dessa lömska krafter lyckas med sitt uppsåt blir det första gången på tretton år som mitt resande kommer av sig. Till nöds kanske jag ändå kan komma ner till Danmark och Skåne, men så länge påsken ännu inte är här är heller inte hoppet ännu riktigt ute...

Försök till summering av det tibetanska problemet (än en gång...)

Att införliva Tibet med Kina var en av Mao Zedongs första och främsta ambitioner när han tog över den absoluta makten i Kina 1949, och redan nästa år gjorde han allvar av saken och ockuperade det fredliga och pacifistiska Tibet med väpnade arméer. Emellertid stannade hans ambitioner inte därvid, utan han beslöt att även åtgärda problemet med den tibetanska mentaliteten, som var utpräglad religiös, andlig och filosofisk, medan Mao Zedong och hans parti ville tvångsinföra ateism och materialism i hela Kina. I Tibet var buddhismen statsreligion, då det inte var en sekulär stat utan en teokrati, varför Mao Zedong såg sig tvungen att tvångsinföra ateismen och den enda tillåtna materialistiska livsuppfattningen i Tibet med våld. I enlighet därmed inleddes kampen mot klostren. Redan 1956 ledde detta till problem i östra Tibet, varför man såg sig tvungen att ta till hårdare medel: kloster började bombas.

1959 stod det helt klart för tibetanerna, att allt kinesiskt prat om ”befrielse” bara var kinesernas officiella ursäkt för att forcera sin ockupation av Tibet för att stjäla det från tibetanerna. Redan på 50-talet hade Mao Zedong den ambitionen att befolka Tibet med 50 miljoner kineser, för att dränka den tibetanska befolkningen däri och få den att försvinna. Tibet skulle helt enkelt fullständigt sinofieras, för åtgärdandet av alla eventuella tibetanska problem. Samma politik fördes med framgång i Manchuriet (där den manchuriska befolkningen redan var reducerad till 1 procent) medan Öst-Turkestan beredde en något svårare utmaning, då befolkningen där var turkisk och muslimsk och inte hade något gemensamt med den kinesiska världen. Tibet hade dock i alla tider åtminstone haft förbindelser med Kina, om de dock alltid hade varit traumatiska.

När kineserna avfyrade två granater i Lhasa mot folket i mars 1959 bara för att skrämmas fick Dalai Lama nog och gick i exil för att upprätta en exilregering i Indien. Hans exil där fyller i år 50 år och är utan motstycke i världshistorien för ett statsöverhuvud. Han har konsekvent hela tiden talat för en fredlig lösning och till och med velat acceptera Tibet som en del av Kina om Tibet åtminstone gavs autonomi, vilket Kina lika konsekvent avvisat, medan dess arga propaganda under alla dessa år även ensidigt har framhållit Dalai Lama som ungefär den värsta skurken i Asien genom tiderna – dess förolämpningar och kränkningar av Dalai Lama har under dessa 50 år oavbrutet varit sanslösa och överdrivna i ensidigt kronisk aggressivitet.

Dalai Lamas medregent i Tibet och dess andre andlige ledare Panchen Lama, som stannat kvar i Tibet och nästan alltid varit lydig kineserna, påtalade 1964 vilka utomordentliga missförhållanden i Tibet den kinesiska våldsockupationen hade lett till. Kina har aldrig tålt kritik och allra minst befogad sådan, varför Panchen Lama bortfördes till Kina och hölls där isolerad utan kontakt med omvärlden i 24 år, varunder man försökte hjärntvätta honom utom tortera honom till bättre lojalitet och förnedra honom genom tvångsäktenskap – en buddhistisk munk kan bara leva i celibat. Denna behandling skulle ett överväldigande antal tibetanska munkar utsättas för med åren.

1966 startade Mao sin stora kulturrevolution, vars program var att all tidigare kultur i Kina skulle skrotas och ersättas med den nya, som inte var någon kultur alls. I enlighet därmed skickades rödgardister framför allt till Öst-Turkestan och Tibet för att där förstöra alla moskéer, kloster och tempel. Förintelsen var så gott som total. I Tibet förstördes 6246 kloster och tempel av 6259 möjliga, medan 60% av alla handskrifter brändes upp. Eventuella värdeföremål i kloster och tempel skickades till Kina för att skaffa partiet inkomster genom försäljning på den internationella antikvitetsmarknaden. Så gott som alla statyer, som var skulpterade i lera, slogs sönder. Tibets heligaste tempel, Jokhangkatedralen i Lhasa från 700-talet, fick sitt innanmäte förstört och gjordes om till stall och svinstia. Och så höll det på i tio år.

En bråkdel av det tibetanska kulturarvet kunde räddas till Dharamsala. Ungefär 150,000 tibetaner lyckades fly levande ur Tibet, medan 1,2 miljoner tibetaner mördades på ett eller annat sätt, genom tortyr, genom kinesisk Gulag eller rätt och slätt

avrättningar, det är en femtedel av hela folket. Ännu idag har vilken kines som helst rätt att mörda en tibetan för ingenting och vara säker på att komma undan med det, medan ingen tibetan har någon rätt alls mot det kinesiska samhället, om han inte lär sig kinesiska, avstår från sin tibetanska identitet och blir lojal mot kommunistpartiet. Bara då kan han räkna med någorlunda mänsklig behandling. De flesta flyr hellre landet, och flyktingfloden från Tibet till Indien över omänskliga bergspass på över 6000 meter är mellan 2000 och 3000 per år. Tibet har alltså oavlatligt förblött sedan 1950, och ingenting hämmar dess ständiga blodflöde.

Under 1990-talet inleddes på allvar det långsiktiga projektet att dränka den tibetanska befolkningen i kinesisk tvångsinvandring. Redan är de större städerna Lhasa, Shigatse och Gyangtse helt kinesiskt dominerade, medan tibetanerna mer och mer hägnas in i ghetton som ständigt inskränks mer och mer genom rivningar och kinesiska byggnadsprojekt.

Panchen Lama avled 1989, och efter ungefär fem år hittade tibetanerna hans reinkarnation, en liten fattig pojke från en enkel familj, som det alltid brukar vara med betydande reinkarnationer i Tibet. Så fort kineserna fick veta detta kidnappades pojken och fördes till hemlig ort, medan även hela hans familj omhändertogs – sedan dess har ingen hört något mer från vare sig pojken eller hans familj. Därpå lanserade kineserna ”sin enda rätta” Panchen Lama, en lika liten pojke, som de fullständigt hjärntvättat och som nu uppträder offentligt som falsk Panchen Lama och marionett åt kineserna, som gör och säger precis vad han blir tillsagd. Den äkta Panchen Lama har slagit alla världshistoriska rekord som världens yngsta politiska fånge, om han ännu lever – hans fångenskap går nu på fjortonde året. Han skall fylla 20 den 24 april.

Denna artikel var ämnad att bli en kort summering av det tibetanska problemet. Tyvärr har det visat sig omöjligt att göra den kort, då litanian måste bli oändlig. Summan är emellertid, att det inte är Tibet och tibetanerna som utgör problemet utan den kinesiska diktaturen, som liksom alla diktaturer lider av det problemet, att den omöjligt kan erkänna sig själv som ett problem.

Sedan 1960-talet genom konsekvenserna av Vietnamkriget har hela världen hyllat och svansat för den kinesiska diktaturen med Richard Nixon i spetsen, som tillsammans med Henry Kissinger under 70-talet såg till, att Kina ersatte Taiwan i FN:s säkerhetsråd, fastän Taiwans kinesiska regering (Kuomintang) sedan 1949 egentligen fortfarande var Kinas enda lagliga. De såg även till att CIA:s stöd till Tibets få gerillakrigare och motstånd mot den kinesiska ockupationen upphörde, varvid de sista aktiva kämparna för Tibets frihet i Tibet helt sonika offrades åt det kinesiska förtrycket, som idag är hårdare och mera omänskligt än någonsin, medan världen bara ser på och fortsätter att köpa kinesiska varor som översvämmar marknaden, särskilt leksaker, hur giftiga de än är.

Kort sagt, detta trauma kan inte formuleras kort då det är oändligt.

Göteborg den 29 mars 2009

www.fritenkaren.se